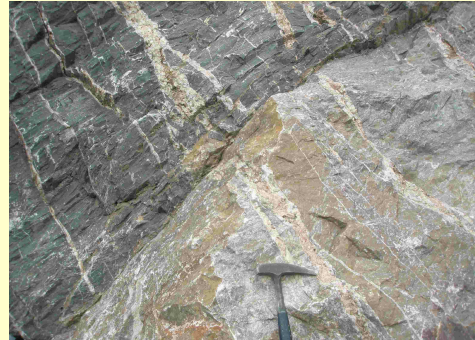

Petrologie G3021

4bII. Přehled metamorfovaných hornin

III. Regionálně metamorfované horniny bohaté hořčíkem a vápníkem

metamorfovaný vápěnc (Tišnov)

Ultramafické horniny

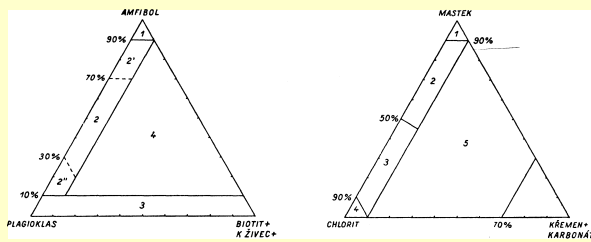

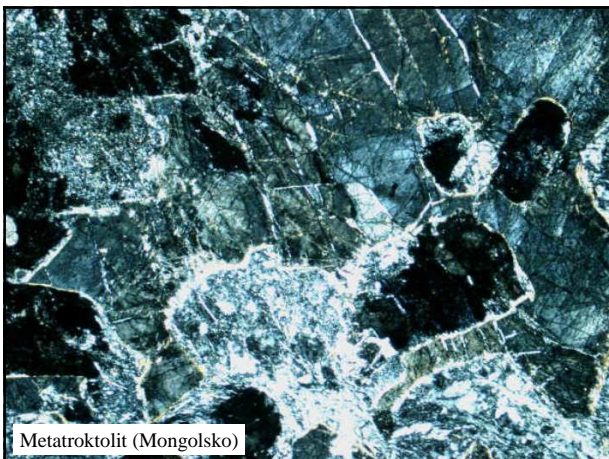
Diagram řady amfibolit-rula: 1 - amfibolická skalina (břidlice), 2 - amfibolit, 2' - melanokrání, 2'' - leukokrání, 3 - rula, 4 - amfibolická rula

Diagram řady mastková břidlice: 1 - mastková břidlice, 2 - chloriticko-mastková břidlice, 3 - mastek-chloritická břidlice, 4 - chloritická břidlice, 5 - krupník.

- **podstatné jméno**
- metaperidotit
- metatroktolit
- **definice**
- hornina si zachovala reliktů původních staveb protolitu (je možné rozeznat původní tvary min. zm.
- minerální asociace je částečně nahrazena metamorfními minerály typickými pro nejnižší stupně metamorfózy např. chryzotil nebo chlorit

metatroktolit (Albánie)

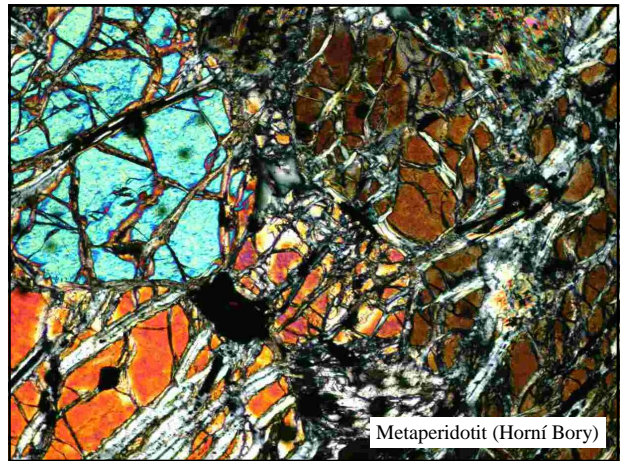
Metatroktolit (Mongolsko)

Metaperidotit (Albánie)

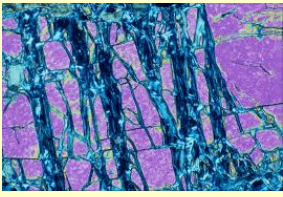
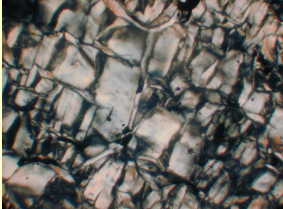
Metaperidotit (Horní Bory)

Metaperidotit (Horní Bory)

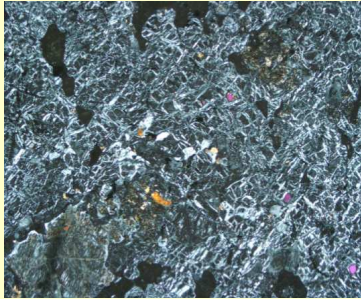
Serpentinit (hadec)

- barva: zelenočerná nebo téměř černá
- makroskopicky celistvá
- většinou všesměrná
- četné žilky (chrizotil)

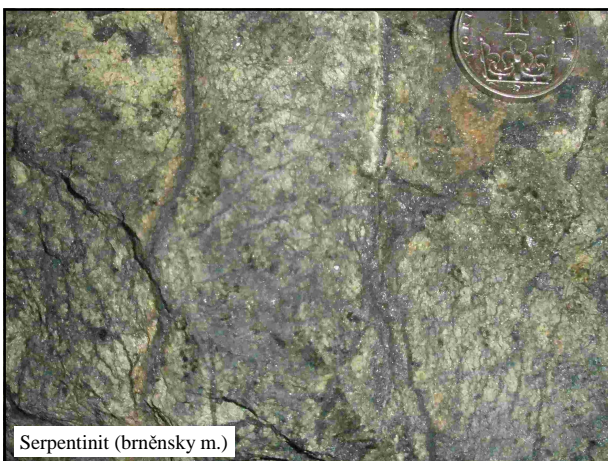

Klurmann & Otz, 2001

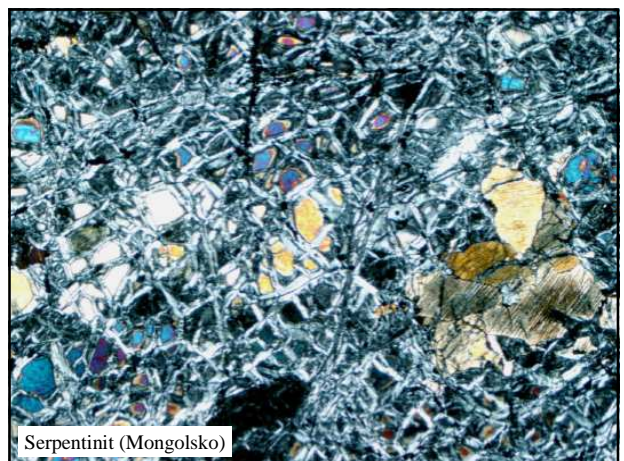
- **podstatné jméno**
  - serpentinit
- **přídavné jméno**
  - granátický
  - pyroxenický
  - tremolický
- **přívlastek**
  - s granátem
  - s pyroxenem
  - s tremolitem
  - s brucitem
  - s magnésitem
- **definice**
  - šedo-zelená až zelenočerná
  - jemnozrnná masivní hornina
  - převážně má mřížovitou nebo smyčkovitou stavbu
  - velmi často obsahuje relikty minerální asociace protolitu (granát, pyroxen, olivín)
  - zbytek horniny je tvořen hlavně minerály serpentinitové skupiny (lizardit a antigorit), méně pak chlority, karbonáty a spinelidy

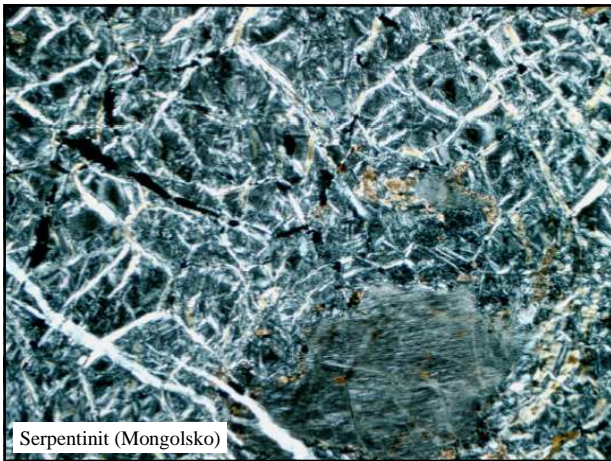
Serpentinit (Mongolsko)

Serpentinit (brněnský m.)

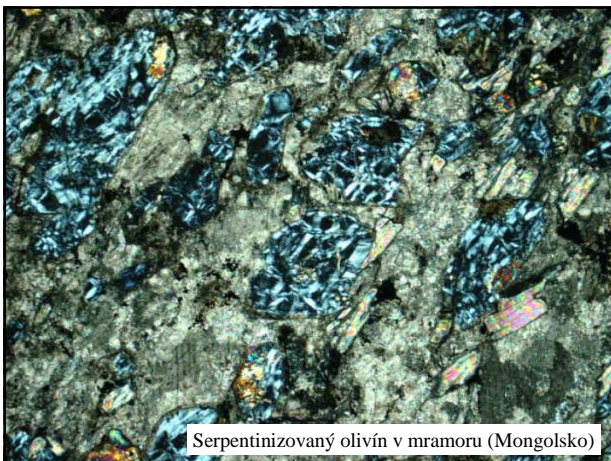
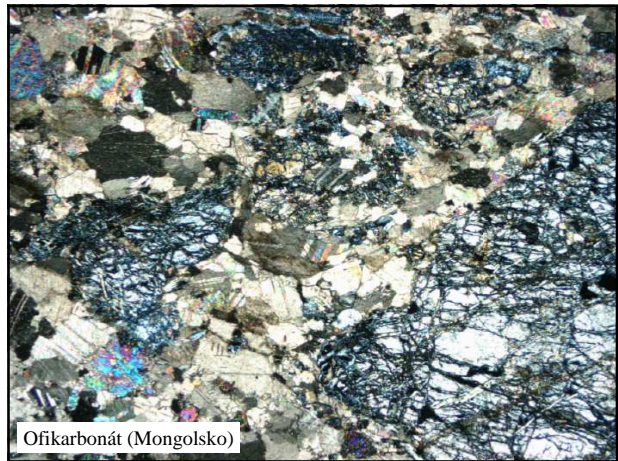
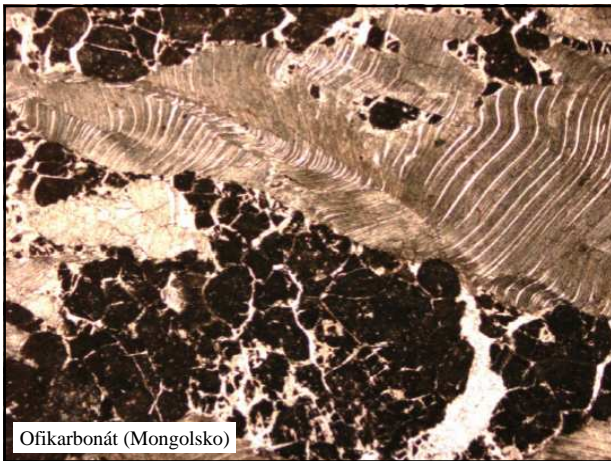

Serpentinit (Mongolsko)

- **podstatné jméno**
  - ofikarbonát
- **definice**
  - Směs karbonátů (kalcit magnezit) a serpentinizovaných ultrabazických hornin.
  - Karbonáty často vyplňují prostor v brekcii ultrabazických hornin nebo tvoří žilnky prorážející serpentinit.

Ofikarbonát (Mongolsko)

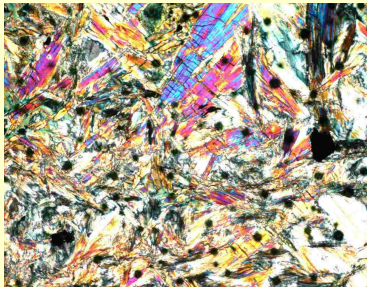

Ultramafické břidlice

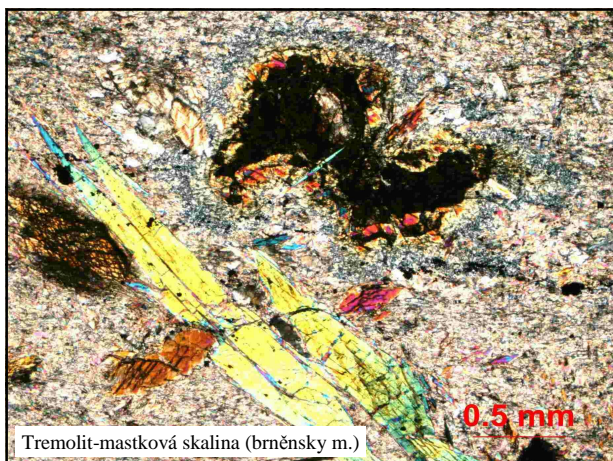
- barva: světle až tmavě zelená.
- struktura: lepidoblastická, nematolepidoblastická
- někdy se používá název krupníky: mastek, chlority, tremolit, karbonáty (magnezit)

0.5 mm

<ul style="list-style-type: none"> • podstatné jméno ➢ břidlice 	<ul style="list-style-type: none"> • přídavné jméno ➢ masková ➢ chlorit-masková ➢ chloritická ➢ chlorit-tremolická ➢ tremolická ➢ tremolit-masková 	<ul style="list-style-type: none"> • přívlastek ➢ s tremolitem ➢ s brucitem ➢ s magnesitem ➢ s kalcitem ➢ s dolomitem ➢ s magnetitem 	<ul style="list-style-type: none"> • definice ▪ světle šedé až nazelenalé ▪ středně zrnité horniny s foliací ▪ mají lepidoblastickou až nematolepidoblastickou stavbou ▪ někdy s porfyroblasty tremolitu ▪ zastoupení chloritu, masku, tremolitu a karbonátů (kalcit, dolomit, magnezit) se mění
--	--	--	---

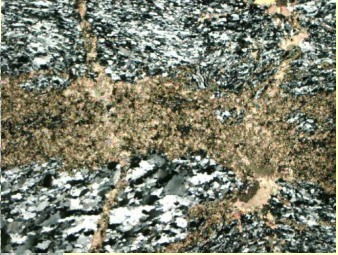

Tremolická břidlice (Horní Bory)

<ul style="list-style-type: none"> • podstatné jméno ➢ břidlice 	<ul style="list-style-type: none"> • přídavné jméno ➢ kalcitická ➢ dolomitická ➢ kalcit-muskovitická 	<ul style="list-style-type: none"> • přívlastek ➢ s maskem ➢ s tremolitem ➢ s chloritem ➢ s křemenem ➢ s grafitem 	<ul style="list-style-type: none"> • definice ▪ drobně zrnitá hornina ▪ lepidogranoblastická stavba, ▪ obsahují karbonáty jako hlavní minerál (avšak méně než 50 mod. %).
--	---	--	--

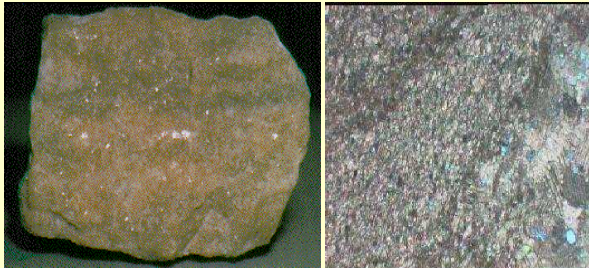
Kalcitická břidlice s křemenem (Mongolsko)

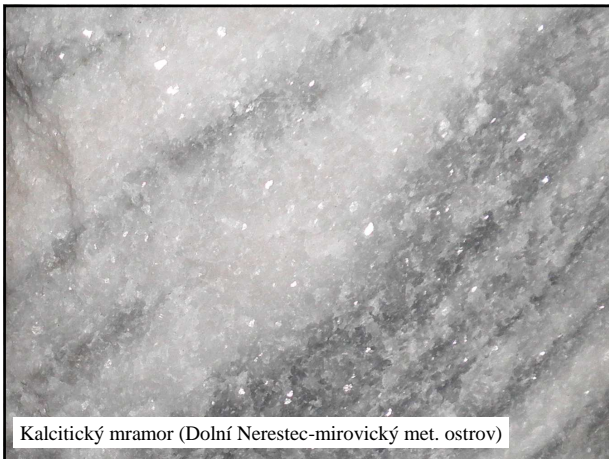
Kalcitická břidlice s křemenem (Mongolsko)

Mramor

- **mramor** vznikly metamorfózou sedimentárních vápenců a dolomitů.
- granoblastické, u hruběji zrnitých typů jsou zřetelně vidět lesklé štěpné plochy kalcitu
- barva čistých mramorů je bílá a barevná pestrost mramoru je závislá na obsahu příměsí
- hlavními minerály jsou kalcit a dolomit
- podružně další minerály: flogopit, diopsid, forsterit, grafit, tremolit, křemen, živce, minerály serpentínové skupiny (ofikalcit— mramor se serpentínovými hnízdy).

Slabě metamorfovaný vápenec (Mongolsko)

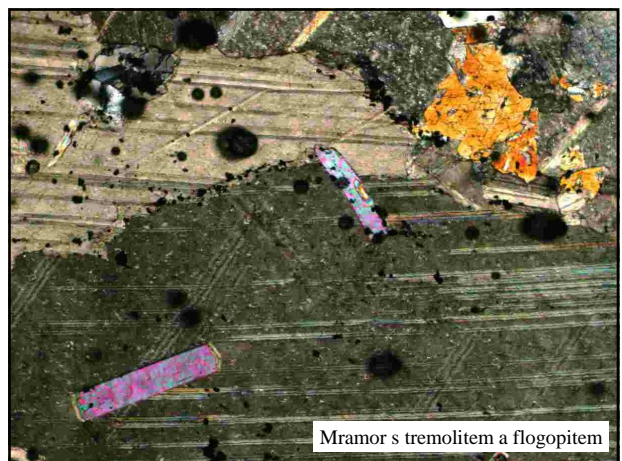
Kalcitický mramor (Dolní Nerestec-mirovický met. ostrov)

Dolomitický mramor (Proseč u Pelhřimova-moldanubikum)

Mramor s tremolitem (Olešnice)

Mramor s tremolitem a flogopitem

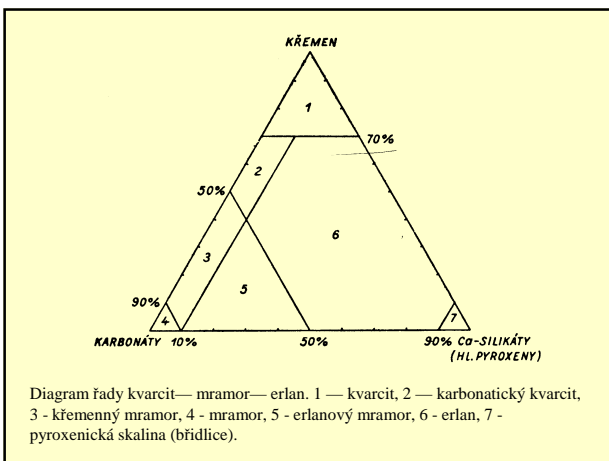

<ul style="list-style-type: none"> • podstatné jméno ➢ mramor 	<ul style="list-style-type: none"> • přídavné jméno ➢ kalcitický ➢ dolomit-kalcitický ➢ kalcit-dolomitický ➢ dolomitický 	<ul style="list-style-type: none"> • přívlastek ➢ s maskem ➢ s tremolitem ➢ s diopsidem ➢ s klínozoisitem ➢ s chloritem ➢ s forsteritem ➢ s grafitem ➢ s wolastonitem ➢ s křemenem ➢ s flogopitem ➢ s chondroitem 	<ul style="list-style-type: none"> • definice ▪ středně až hrubě zrnitá hornina s granoblastickou stavbou, ▪ obsahuje ≥ 50 mod. % karbonátů (kalcit, dolomit, aragonit). ▪ čistý mramor obsahuje více než 95 mod.% pod touto hranicí je erlanový mramor
--	--	--	--

Kalcitický mramor (Mongolsko)

Kalcitický mramor s diopsidem (Mongolsko)

Kalcitický mramor s tremolitem (Mongolsko)

Erlan (vápenatosilikátová hornina)

- šedozelená až hnědošedá,
- celistvá nebo jemně zrnitá hornina s všesměrnou až slabě plošně paralelní texturou
- granoblastická
- hlavními minerály jsou diopsid (druh pyroxenu), živce a křemen.
- vzniká metamorfózou sedimentárních vápenců, které obsahovaly křemitou nebo jílovitou příměs
- regionálně či kontaktně metamorfovaná hornina

Budina erlanu v migmatitu (Vanov)

Erlan (Skjaerpemyr-Norsko)

Erlan (Bludov)

<ul style="list-style-type: none"> • podstatné jméno ➢ erlan 	<ul style="list-style-type: none"> • přídavné jméno ➢ diopsidický ➢ klinozoisitický ➢ granátický 	<ul style="list-style-type: none"> • přívlastek ➢ s draselným živcem ➢ s klinozoisitem ➢ s epidotem ➢ se skapolitem ➢ s magnetitem 	<ul style="list-style-type: none"> • definice ▪ většinou zelenavá, masivní nebo páskovaná hornina ▪ středně zrnitá s granoblastickou stavbou ▪ tvořená hlavně klinopyroxenem (diopsid) plagioklasem a křemenem ▪ jako vedlejší minerály mohou být přítomny: draselný živec, granát, karbonáty nebo minerály epidotové skupiny (karbonáty nesmí přesáhnout 50 mod.%).
---	---	---	--

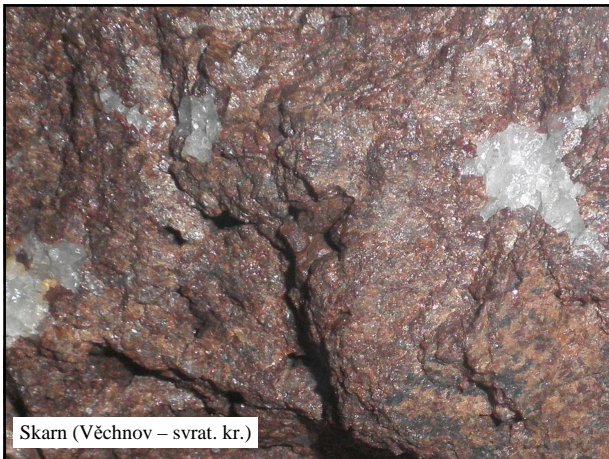
Erlan - Cpx+Pl (Mongolsko)

Skarn

- typická je granoblastická struktura a proměnlivá zrnitost
- silikátová hornina obsahující Ca-Fe-Mg-Mn
- vzniká při metamorfóze (kontaktní, regionální) na rozhraní silikátové a karbonátové horniny
- minerální složení: diopsid, grosular, zoisit, wolastonit (hedenbergit, andradit, magnetit) amfibol, sulfidy
- ve starších pracích se setkáváme s pojmem taktit (karbonátová hornina, změněná magmatickým látkovým přínosem) → často obsahuje wollastonit, vesuvian a granát

Skarn (Svratecké k.)

<ul style="list-style-type: none"> • podstatné jméno ➢ skarn 	<ul style="list-style-type: none"> • přídavné jméno ➢ epidotický ➢ magnetitový ➢ pyroxenický ➢ granát-pyroxenický 	<ul style="list-style-type: none"> • přívlastek ➢ s granátem ➢ s epidotem ➢ s magnetitem 	<ul style="list-style-type: none"> • definice ▪ obvykle tmavě zbarvená ▪ masivní páskovaná hornina ▪ má granoblastickou stavbou ▪ složená z granátů (andradit-grossular), klinopyroxenu (diopsid-hedenbergit), amfibolu, epidotu a magnetitu ▪ plagioklas chybí nebo je přítomen v podružném množství ▪ zastoupení minerálů v jednotlivých částech tělesa se může výrazně měnit
---	---	---	---

Skarn – Cpx+Amp+Grt (Mongolsko)

<ul style="list-style-type: none"> • podstatné jméno ➢ rodingit 	<ul style="list-style-type: none"> • přívlastek ➢ s vesuvianem ➢ s epidotem ➢ se skapolitem 	<ul style="list-style-type: none"> • definice ▪ středně až hrubě zrnitá hornina tvořená klinopyroxenem a grossulem (resp. hydrogrossular) ▪ vznikla metasomaticky ze serpentizovaných peridotitů společně s nimiž vystupuje
--	--	---

- **definice alterovaných hornin**
- Horniny vznikly výraznou hydrotermální alterací někdy se označují podle převažujícího minerálu (albitit, alunitit) nebo mají speciální názvy
- listvenit = metasomaticky přeměněná ultrabazická hornina obsahující karbonáty + křemen+ světlé slídy + parofylit;
- fenit = alkalický metasomatit složený z alk. živců, alk. amfibolů, alk. pyroxenů, nefelinu, kalcitu a biotitu,
- greisen = křemen + světlé slídy někdy topaz, turmalín atd.;
- beresit = křemen, sericit, karbonát (ankerit) a pyrit;
- propylit = metasomaticky přeměněná vulkanická hornina albit + kalcit + chlorit,
- gumbleit = křemen + ortoklas + karbonát, argilit = jílové minerály někdy s karbonáty a sulfidy).

Literatura

- Dudek, A. - Feduk F. - Palivcová M. (1962): Petrografické tabulky
- Hejtman, B. (1962): Petrografie metamorfovaných hornin
- Konopásek, J. – Štípská P. – Klápková H. – Schulmann K. (1998): Metamorfni petrologie
- Naprostá většina obrazového materiálu pochází z celé řady internetových stránek věnujících se metamorfni petrologii